ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום כנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום דברי ר"מ ור' שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מייבם לאיזו מהן שירצה או חולץ לאיזו מהן שירצה הא בבא דסיפא למאן קתני לה אילימא לר' מאיר קתני לה מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואח"כ נולד בין נולד ואח"כ ייבם לערבינהו ולתנינהו אלא לאו רבי שמעון וביבם ואח"כ נולד פליג בנולד ואחר כך ייבם לא פליג ש"מ אמר מר עמד השני לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנולד לו אח ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת מאי עמד ומאי לא הספיק אי עבד ואי לא עבד לא עבד אלא עמד מדעתה ולא הספיק מדעתה אלא בעל כרחה ודלא כרבי דתניא [א]העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה [א]וחכ"א לא קנה מ"ט דר' גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף קדושין דיבמה בעל כרחה ורבנן גמרי מקדושין דעלמא מה קדושין דעלמא מדעתה אף קדושין דיבמה מדעתה במאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף ומר סבר מילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף עשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה חולצת ולא מתייבמת ר"ש אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ר"ש אהייא קאי אילימא אנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר הא אמרת בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה מ"ט משום דהואי צרה ודאי ובעלת מאמר ספק [ב]ואין ספק מוציא מידי ודאי יתיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר מאי טעמא דר"ש מ"ט דר"ש כדאמר טעמא הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור אלא מאי טעמא דרבנן אמר קרא [ו]ולקחה לו לאשה [ג]ויבמה עדיין יבומים הראשונים עליה אלא הא דתנן [ד]כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר [ה]ואמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שמגרשה

ר"ש אומר ביאתה כו'. מפרש לקמיה דאעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר לעיל[ו] ומפרש ר"ש ואזיל: **חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה.** כלומר הא דקאמינא ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כגון שיהא חולץ או מייבם לשניה והראשונה פטורה ממ"נ אי מאמר קני הוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואפי' ראשונה מותרת לר' שמעון ובחליצה דאידך מיפטרה דהא מאמר ככנוסה והוו להו מבית אחד ואי מאמר לא קני הרי שפיר ייבם לשניה דאשת אחיו שהיה בעולמו היא ואינה צרת ערוה והראשונה אלא משום אשת אחיו שלא היה בעולמו אבל חלץ לבעלת מאמר שהיא ראשונה לא נפטרה צרה דדלמא מאמר לא קני וממילא פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולם וחליצתה אינה חליצה והכי מפרש לקמן: **או שנולד לו אח.** דה"ל נולד ולבסוף ייבם: **שתיהן פטורות.** בהא לא פליג ר"ש וכרב פפא[ז]: **הך בבא דסיפא.** ייבם ולבסוף נולד: **למאן קתני לה.** כלומר להודיע כחו של מי קתני לה בפני עצמה ולא עירבה עם נולד ולבסוף ייבם: **אילימא לר"מ.** לאשמועינן דבהא נמי אסר ולאו למימר דר"ש אהך למודה הוא דפליג: **לערבינהו.** לבבי וליתני ברישא הכי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת או שכנסה ונולד לו אח ואח"כ מת שתיהן פטורות אלא מדפלגינהו ש"מ משום דאיירי בה ר"ש היא לאשמועינן דבהא למודה פליג משום דבא ומצאה בהיתר אבל ברישא מודה: **אלא בעל כרחה.** וקמ"ל דמאמר בע"כ ואפילו למקצת לא קני ושניה יבומי נמי מייבמה: **ביאה דיבמה.** אמרי' בפ"ק (דף ח:) ויבמה[ח] בעל כרחה דאם בא עליה אפי' באונס קנאה: **קדושין דעלמא.** והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע: **אי נימא אנולד לו אח.** קודם מאמר בהא לימא ר"ש ביאת השניה כשרה והא דייקת מסיפא דבנולד ולבסוף ייבם לא פליג והוה ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו ודלמא מאמר קני וה"ל שניה צרת ערוה ועוד מאי פוטרת צרתה איכא הא מיפטרה וקיימא דאשת אחיו שלא היה בעולמו היא: **אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד אח.** ואשמועינן ברישא דמאמר ספק קונה לגמרי ספק לא קונה [ט]אפי' מקצת לא מהני הלכך מייבם או חולץ לשניה ממ"נ אי מאמר המת קנין גמור הוא הוה ליה ייבם ולבסוף נולד ואפילו קמייתא חזיא לייבומי ואי לאו קנין גמור הוא בתרייתא שריא דלאו צרת ערוה היא דקנין מקצת במאמר לית ליה לר"ש ובסיפא אשמועינן דייבם ולבסוף נולד הוא דשריא אבל נולד ולבסוף ייבם אסורה דלא תימא ביאתה או חליצתה דקאמר ר"ש ברישא אנולד ואח"כ עשה בה מאמר נמי קאי: **הויא צרה ודאי.** זקוקה לייבם דאי מאמר קני תרווייהו חזו דהוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואי מאמר לא קני שניה חזיא דלאו צרת ערוה היא ובעלת מאמר ספק אין זקוקה דדלמא לא קני והוי אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצתה לאו חליצה לפטור את הודאית: **מ"ט דרבנן.** דאסרי בייבם ולבסוף נולד הרי לא עמדה על זה בזיקת אחיו שלא היה בעולמו מימיו: **ולקחה לו לאשה ויבמה.** אע"ג שכנסה עדיין קרויה יבמה. אית דגרס אי הכי תיבעי חליצה אלמה תנן כנסה הרי היא כאשתו כו' כלומר אי הכי דאשה שנתייבמה עדיין זיקה ראשונה עליה תיבעי חליצה כל אשה שנתייבמה ובא שני זה לגרשה לא תסגי לה בגט:
שמגרשה

רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה כו'. פי' בקונטרס דקסבר ר' שמעון מאמר ספק קונה ספק אינו קונה וכשייבם או חלץ לשניה נפטרת בעלת מאמר ממ"נ ונראה שפי' כן דאין ר"ל שיקנה לר"ש מדרבנן דא"כ לא היה יכול לייבם השניה דהויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו במאמר אלא ודאי קסבר דקני לגמרי או לא קני כלל וא"ת אכתי צרתה היא בזיקה וי"ל דר"ש סבר אין זיקה ולר"י נראה דאפילו ס"ל דיש זיקה ומאמר קונה קצת מדרבנן ניחא [ט]דאין זיקה אוסרת ולא המאמר אלא היכא דאם היתה נשואה היתה אוסרת וכאן אם היתה נשואה היא עצמה היתה מותרת לר"ש דשרי ייבם ואח"כ נולד ומ"מ אמת הוא דלר"ש אי לא קני מאמר לא קני אפילו מדרבנן מדקאמר לעיל אם מאמרו של שני אינו מאמר אשת ראשון בועל משמע דלא קני כלל: **חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה.** וא"ת ואמאי לא דייק מהכא תיובתא לר' אושעיא דלדידיה כיון דהוי זיקה ככנוסה אמאי לא נפטרה הצרה וי"ל מדרבנן כדאמר לעיל גזירה משום שתי יבמות הבאות משני בתים חדא מיחלצה וחדא מיפטרה (א) בלא כלום: **כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח וכו'.** הא מילתא דפשיטא היא ולא הוה צריך כלל למתנייה ואר"י דלא שנאה אלא לאשמועי' דהאי תנא עירובי מערב ותני מילי בהדי הדדי ולהכי דייק מיניה דבנולד ולבסוף ייבם לא פליג ר"ש מדעריב ותני להו בהדי כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח דמודה בה ר"ש דאי בנולד ולבסוף ייבם פליג נמי ר"ש א"כ בהדי סיפא הוה ליה למיערבה ולא בהדי רישא והשתא א"ש דלא מותיב לר' אושעיא ממתני' דלא עריב ותני להו דאברייתא שייך למידק כדפרישית: **לערבינהו ולתנינהו.** לא כמו שפירש בקונטרס דאכולהו קאי דאכנסה ומת ואח"כ נולד ודאי ל"פ ר"ש אלא אתרתי בתראי קאי (ב): **גמרינן מביאה דיבמה.** דאע"ג דמאמר אינו אלא מדרבנן מ"מ מר מסתבר ליה דעשאוהו חכמים כביאה ולמר מסתבר דעשאוהו כקדושין וכה"ג איכא בפ"ק דב"מ (דף יא. ושם) דקאמר מר יליף מציאה מגט אע"ג דלקטן לית ליה זכיה אלא מדרבנן כדאמרי' בסוף הניזקין (גיטין סה. ושם):
הא

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה א סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ג:

תוספות ישנים

ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. ומפרש לה ואזיל חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה וא"כ הא דקאמר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה ר"ל מאותה שאינה בעלת מאמר דהויא אשת השני וטעמא דביאתה או חליצתה פוטרת צרתה היינו מ"נ דאי מאמר קונה תרוייהו חזיין דהוי יבם ואח"כ נולד וא"כ כי מייבם לחדא מפטרה צרתה. ואי מאמר אינו קונה מצי לייבומי אשת השני דהא לא הוי צרת אשת אחיו בעולמו [כלל] (אבל) דר' שמעון לא סבר מאמר קונה קצת ואינו קונה מכל וכל אלא אומר [או] קונה מכל וכל או אינו קונה כלל. אבל חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרתה דשמא מאמר אינו קונה כלל ונמצא שהחליצה כמאן היתה ואינה כלום שהיא אשת אחיו שלא היה בעולמו וא"כ לא נפטרה צרתה וצריכה לייבם לה. וא"ת היכי קאמר דמצי לייבם אותה שאינה בעלת מאמר הא מ"מ היתה זקוקה לאחיו השני ויהויא ליה אשת אח השני צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה וא"כ היכי מצי לייבמה. וי"ל דלרב פפא איירין דסבר ר' שמעון אין זיקה וא"כ לא הוי צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו. ואף לר' הושעיא דאמר לר' שמעון יש זיקה וזיקה ככנוסה לא קשה מידי דא"כ היא עצמה יכולה לייבם כיון דזיקה ככנוסה דהוי כמו יבם ואח"כ נולד:

מסורת הש"ס

א) קדושין מד., ב) לקמן לח. פסחים ט. ע"ז מא: חולין י., ג) [עיין תוספות לעיל ט: סד"ה ייבמה], ד) [לקמן לח. כתובות פ:], ה) לעיל ח: לקמן לט. כתובות פב., ו) [ע"ש], ז) [דברים כה], ח) צ"ל ואפילו רש"ל, ט) [צ"ל דאי זיקה רש"ל].

◆

תורה אור השלם

ו. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:
דברים כה ה

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חלץ וכו' בלא כלום. נ"ב פ"א שלא יבא להתיר אשת אחיו שלא היה בעולמו: (ב) ד"ה לערבינהו וכו' בתרתי קאי כדפרי' הסי"ד:

◆

מוסף רש"י

העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה. בעל כרחה, אם זרק לה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי, רבי אומר. כשאר מאמר, להיות צריכה גט למאמר זה אם בא לחלוץ לה (קדושין מד.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com